

Asia: VN/20427/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi toimintasuunnitelmaksi helteen terveyshaittojen ehkäisemiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1 Tausta

Luonnonvarakeskus (Luke) pitää toimintasuunnitelman taustaa perusteltuna ja ajankohtaisena. Ilmastonmuutoksen myötä helleaaltojen yleistyminen ja voimistuminen ovat keskeinen pitkän aikavälin riski, jonka vaikutukset ulottuvat terveyden lisäksi maankäyttöön, ruokajärjestelmään ja luonnonympäristöihin. Terveyshaittoja tulee tarkastella osana laajempaa ilmatoriskien ja sopeutumisen kokonaisuutta.

2 Toimintasuunnitelman tavoitteet

Luke kannattaa toimintasuunnitelman tavoitteita ja painottaa ennaltaehkäisevän ja pitkäjänteisen sopeutumisen merkitystä. Tavoitteissa tulisi korostaa luonnon ja ekosysteemipalveluiden roolia helteen terveyshaittojen lieventämisessä sekä poikkihallinnollista yhteistyötä.

3 Riskiryhmät ja haavoittuvuutta lisäävät tekijät

Luke pitää tunnistettuja riskiryhmiä perusteltuina ja korostaa, että haavoittuvuuteen vaikuttavat myös ympäristötekijät, kuten asuinympäristön ominaisuudet, viherrakenne, maankäyttö sekä työn ja elinkeinon luonne. Näiden huomioiminen tukee riskien ennakointia ja kohdennettuja toimia.

4 Riskienhallinta sekä varautumisen ja sopeutumisen koordinointi

Luke korostaa poikkihallinnollisen koordinaation merkitystä riskienhallinnassa. Terveysteen liittyvä varautuminen tulee kytkeä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, maankäyttöön ja luonnonvarojen hallintaan. Luke voi osaltaan tukea koordinaatiota ennakointi- ja skenaariotiedolla.

5 Hellevaroitussjärjestelmä

Luke pitää tärkeänä, että hellevaroitussjärjestelmä huomioi alueelliset ja ympäristöön liittyvät tekijät, kuten kaupunkien lämpösaarekeilmiön. Paikallisesti kohdennettu tieto parantaa varautumisen vaikuttavuutta.

6 Viestintä

Luke korostaa selkeän, ennakoivan ja yhdenmukaisen viestinnän merkitystä. Viestinnässä tulee huomioida myös maaseutualueet ja luonnonvarariippuvaiset elinkeinot, joissa helteen vaikutukset poikkeavat kaupunkiympäristöistä.

7 Helleaaltoihin liittyvä valmius ja varautuminen

Luke tukee valmiustoimia, jotka huomioivat ruokajärjestelmän toimivuuden, eläinten hyvinvoinnin ja alkutuotannon häiriönsietokyvyn. Näillä on välillisiä mutta merkittäviä vaikutuksia väestön terveyteen ja huoltovarmuuteen.

8 Pidemmän aikavälin toimenpiteet

Luke pitää pidemmän aikavälin sopeutumistoimia keskeisinä. Erityisesti luontopohjaisten ratkaisujen, kestävä maankäytön ja ilmastokestävän ruokajärjestelmän edistäminen tukevat terveyttä ja vähentävät helteen haittavaikutuksia pysyvästi.

9 Työterveys ja työsuojelu

Luke korostaa helteen vaikutuksia ulkotyössä ja luonnonvara-aloilla, kuten maa- ja metsätaloudessa. Toimintasuunnitelmassa tulisi huomioida näiden alojen kausiluonteinen altistuminen ja erityiset työterveydelliset riskit.

10 Seuranta ja arviointi

Luke pitää tärkeänä, että seuranta ja arviointi perustuvat monilähteiseen ja pitkän aikavälin tietoon. Ympäristö- ja ilmastotiedon yhdistäminen terveysvaikutusten seurantaan parantaa toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia.

11 Toimenpiteet

Luke kannattaa esitettyjä toimenpiteitä ja korostaa erityisesti:

- luontopohjaisten ratkaisujen vahvempaa hyödyntämistä
- maankäytön ja terveysvaikutusten kytkemistä
- ruokajärjestelmän ja alkutuotannon häiriönsietokyvyn vahvistamista
- ennakointiin ja tutkimustietoon perustuvaa päätöksentekoa

Liite Toimijoiden ja sidosryhmien roolit ja vastuut hellevarautumisessa

Luke pitää roolien ja vastuiden jäsentelyä selkeänä ja tarkoituksenmukaisena. Tutkimuslaitosten roolia tiedontuottajina, ennakoijina ja vaikuttavuusarvioinnin tukena tulisi korostaa. Luke on valmis osallistumaan poikkialliseen asiantuntijayhteistyöhön.

Yleisiä huomioita

Luke katsoo, että helteen terveyshaittojen ehkäisy edellyttää terveystalouden, ilmastopolitiikan ja luonnonvarojen kestävä käytön tiivistä yhteensovittamista. Ennaltaehkäisevät, tutkimukseen perustuvat ja pitkän aikavälin ratkaisut tukevat sekä väestön terveyttä että yhteiskunnan kestävyttä.

Asikainen Antti
Luonnonvarakeskus

Kohl Johanna
Luonnonvarakeskus